COFNODION SJR-08-03 (min)

Y PWYLLGOR CYFIAWNDER CYMDEITHASOL AC ADFYWIO

Dyddiad: DYDD MERCHER 3 RHAGFYR 2003

Amser: 09.30am - 12.30pm

Lleoliad: YSTAFELL BWYLLGORA 2, CYNULLIAD CENEDLAETHOL CYMRU

Yn Bresennol:

Aelodau

Janice Gregory (Cadeirydd)	Ogwr
Peter Black	Gorllewin De Cymru
William Graham	Dwyrain De Cymru
Edwina Hart (Gweinidog)	Gwyr
Mark Isherwood	Gogledd Cymru
Huw Lewis (Dirprwy Weinidog) (tan 11.05am)	Merthyr Tudful a Rhymni
Sandy Mewies	Delyn
Rhodri Glyn Thomas	Dwyrain Caerfyrddin a Dinefwr
Leanne Wood	Canol De Cymru

Hefyd yn bresennol

Steven Phillips	Cyfarwyddwr Dros Dro, yr Adran Cyfiawnder Cymdeithasol ac Adfywio
John Bader	Cyfarwyddwr Tai
Alun Burge	Cyfarwyddiaeth Gymunedau

Joanna Jordan	Dirprwy Gyfarwyddwr yr Uned Diogelwch Cymunedol
Jan Pickles	Rheolwr Gweithrediadau, Uned Diogelwch Menywod Caerdydd
Liz Aiken	Cyfarwyddwraig, Cymorth i Fenywod Caerdydd

Ysgrifenyddiaeth

Roger Chaffey	Y Clerc
Claire Griffiths	Dirprwy Glerc

09.30am hyd 09.35am

Eitem 1: Cyflwyniad, ymddiheuriadau, dirprwyon a datganiadau o fuddiant

1. Croesawodd y Cadeirydd bawb i'r cyfarfod.
2. Dywedodd y Cadeirydd fod y cyfarfod ychwanegol a gynhaliwyd ar 20 Tachwedd yn llwyddiant mawr ac y bydd cyfarfod ychwanegol arall ar yr adolygiad polisi yn cael ei gynnal ar 15 Ionawr a fydd yn canolbwyntio ar ryddhau ecwiti.

3. Cafwyd ymddiheuriadau gan Catherine Thomas. Ymddiheurodd Huw Lewis am orfod gadael y cyfarfod yn gynnar. Roedd ganddo gyfarfod arall nad oedd modd ei ail-drefnu. Nid oedd unrhyw ymddiheuriadau na datganiadau o fuddiant.

Eitem 2: Cofnodion y cyfarfodydd a gynhaliwyd ar 12 Tachwedd 2003 a 20 Tachwedd 2003 SJR-06-03 (min) SJR-07-03 (min)

2.1 Gofynnwyd am ddiwygio'r pwynt bwled cyntaf ym mharagraff 4.3 yng nghofnodion Tachwedd 12 i: "Trefniant dros dro yn y flwyddyn gyntaf a fyddai'n darparu grant cyfalaf fyddai'r cymorth ar gyfer benthyciadau darbodus. Y bwriad yw newid i gymorth refeniw ar ôl hynny."Ar wahân i'r newid hwnnw, cymeradwywyd cofnodion y cyfarfod a gynhaliwyd ar 12 a 20 Tachwedd.

Pwynt Gweithredu

- Yr Ysgrifenyddiaeth i ddiwygio cofnodion y cyfarfod a gynhaliwyd ar 12 Tachwedd

<u>09.35am –10.00am</u>

Eitem 3: Adroddiad Ysgrifenedig y Gweinidog
SJR-08-03(p.1) Atodiad A, A(1), B, C, D, D(1), 1, 2

1. Cyflwynodd y Gweinidog ei hadroddiad

2. Yn dilyn sylwadau'r aelodau, meddai'r Gweinidog:

- **Cynllun Gweithredu Mentrau Cymdeithasol -** Bydd yn rhoi adroddiad pan fydd canlyniadau'r ymgynghoriad wedi cael eu dadansoddi.

- **Adennill Asedau -** Bydd yn edrych ar y sefyllfa o ran adennill asedau sifil a hefyd p'un a ellid defnyddio arian sydd wedi'i adennill ar gyfer gwasanaethau cynghori.

- **Gwasanaethau Fferyllol Cymunedol -** Bydd yn rhoi'r diweddaraf wedi iddi dderbyn y gwahanol adroddiadau.

- **Camddefnyddio Alcohol -** Bydd yn sicrhau bod modd i Aelodau weld y Cynlluniau Gweithredu lleol ar Gamddefnyddio Alcohol. Mae manylion ynddynt am y targedau a'r gwaith sydd ar y gweill. Ychwanegodd nad oedd ganddi bwer i wahardd pobl rhag hysbysebu alcohol ond, os byddai'r Pwyllgor yn cymeradwyo hynny, byddai'n anfon ei sylwadau at y Llywodraeth Ganolog. Cytunodd y Pwyllgor. Ychwanegodd yr hoffai ystyried y mater o ganiatau trwyddedau ar gyfer yfed alcohol ac adrodd i'r Pwyllgor wedi hynny.

- **Agweddau Gwerth am Arian Trosglwyddo Stoc -** Roedd hwn yn adroddiad pwysig ar yr agweddau gwerth am arian ac er eu bod wedi ceisio sawl gwaith, nid oedd Trysorlys ei Mawrhydi yn gadael i awdurdodau lleol fenthyg yn uniongyrchol o dan reolau PSBR. Ychwanegodd bod yn rhaid i Gymru ganolbwyntio a pharhau i fod yn gadarnhaol ynghylch y manteision a ddaw yn sgil trosglwyddo stoc.

- **Manteision y Cynllun Effeithlonrwydd Ynni Cartref (HEES) yng Nghymru: Adroddiad diwedd blwyddyn 2002 - 2003 -** Bydd yr adolygiad o addasiadau ffisegol gan gynnwys Grantiau Cyfleusterau Anabledd yn ystyried cysylltu'r rhain â HEES. Ychwanegodd efallai y dylai'r holl nawdd/cymorth a roddir i bobl hyn gael eu cyd-gysylltu fel bod modd asesu'r holl anghenion. O ran targedu, dywedodd fod dadansoddiad arall yn cael ei wneud o ardaloedd uchel eu poblogaeth ond sydd â gwariant cymharol isel ar HEES a bydd yn adrodd yn ôl i'r Pwyllgor.

- **Deddf Ymddygiad Gwrthgymdeithasol -**Nododd y pryder ynghylch camddefnyddio tân gwyllt a byddai'n cynnwys nodyn ar y mater yn ei hadroddiad nesaf i'r Pwyllgor. Nododd nad oedd y cynnig blaenorol i dynnu budd-daliadau tai oddi ar denantiaid a oedd yn ymddwyn yn wrthgymdeithasol wedi ymddangos yn y Mesur Tai.

- **Buddsoddiadau Grant Tai Cymdeithasol yng Ngwynedd -** Roedd yr adroddiad yn tynnu sylw at nifer o faterion yn y Cynllun Cymorth Prynu. Dywedodd y Gweinidog ei bod wedi trafod materion tai gyda Chymdeithas yr Iaith Gymraeg. Roeddent wedi cytuno i ddarparu gwybodaeth fanwl. . Bydd y Gweinidog yn darparu nodyn ar y posibiliadau i gamddefnyddio'r Cynllun Hawl i Brynu. Dywedodd y byddai'n ymchwilio i weld faint o dai oedd ar gael i'w rhentu mewn ardaloedd gwledig.

  3.3 Atgoffodd y Cadeirydd yr Aelodau o'r Tabl Is-ddeddfwriaeth a oedd yn rhan o'r atodiad i Adroddiad y Gweinidog. Awgrymwyd bod y Pwyllgor yn ystyried y Ddeddf Diwygio Lesddaliad. Roedd y Gweinidog yn cytuno gyda'r awgrym a dywedodd y byddai'n paratoi nodyn ar agweddau'r ddeddfwriaeth.

Pwyntiau Gweithredu

- Y Gweinidog i adrodd yn ôl i'r Pwyllgor ar ganlyniad yr ymgynghoriad ar y Cynllun Gweithredu Mentrau Cymdeithasol
- Y Gweinidog i roi gwybod sut y bydd y pwer "adennill sifil" yn gweithio a ph'un a ellid defnyddio "asedau sydd wedi'u hadennill" ar gyfer Achosion Sifil a Gwasanaethau Cynghori
- Y Gweinidog i roi adroddiad ar effaith y contractau newydd ar gyfer fferyllwyr a Meddygon Teulu o ran rhoi triniaeth i bobl sy'n camdrin sylweddau
- Y Gweinidog i adrodd ar adroddiad y Panel Cynghori ar Gamddefnyddio Sylweddau (APoSM) ar Gyfnewid Nodwyddau a Defnyddio Cyffuriau dan Oruchwyliaeth pan fydd yr adroddiad ar gael
- Y Gweinidog i wneud copi o gynlluniau gweithredu lleol ar gamddefnyddio sylweddau pan fyddant ar gael fel bod aelodau'n cael cyfle i edrych ar y mesurau alcohol.
- Y Gweinidog i roi gwybod i'r llywodraeth ganolog bod y Pwyllgorau'n cefnogi gwahardd hysbysebion alcohol
- Y Gweinidog i ystyried â chyfreithwyr y posibilrwydd o gael awdurdodau trwyddedu i fod yn fwy llym wrth ganiatáu trwyddedau
- Y Gweinidog i roi mwy o wybodaeth am HEES. Bydd hyn yn cynnwys dadansoddiad o wariant HEES awdurdodau lleol o ran pocedi o amddifadedd ac ardaloedd posibl y gellid eu targedu ymhellach; y diweddaraf ar lefel y cwynion o dan HEES; y diweddaraf ar y materion effeithlonrwydd ynni ehangach sy'n codi yn sgil HEES
- Y Gweinidog i roi'r diweddaraf i'r Pwyllgor ar y Ddeddf Ymddygiad Gwrthgymdeithasol. Bydd yn cynnwys y diweddaraf ar gynigion Llywodraeth y DU ynghylch tân gwyllt
- Y Gweinidog i adrodd yn ôl ar faterion tai cymdeithasol mewn awdurdodau lleol gwledig fel Gwynedd, ac i roi dadansoddiad o dai rhent mewn ardaloedd gwledig
- Y Gweinidog i roi papur ar is-ddeddfwriaeth arfaethedig yn sgil y Ddeddf Diwygio Lesddaliad
- Y Gweinidog i adrodd ar achosion o gamddefnyddio'r "hawl i brynu"

<u>10.00am –11.05am</u>

Eitem 4: Cymunedau yn Gyntaf: Cyflwyno Adolygiad y Dirprwy Weinidog SJR-08-03(p.2)

4.1 Cyflwynodd y Dirprwy Weinidog y papur. Roedd am gofnodi ei ddiolch i Sandra Hayes, Cynghorydd Arbennig ar yr Adolygiad, Leon Rees, ei Ysgrifennydd Personol ac yn fwyaf pwysig Cydgysylltwyr Cymunedau yn Gyntaf a gynorthwyodd gyda'r Adolygiad. Cryfhaodd yr argymhellion a oedd yn yr Adolygiad ac ychwanegodd fod y rhaglen Cymunedau yn Gyntaf yn cael cefnogaeth aruthrol a'i bod yn helpu i ddelio â materion yn ymwneud â thlodi ac amddifadedd. Gwahoddodd Aelodau i fynegi'u safbwyntiau.

4.2 Croesawodd Aelodau yr adroddiad cynhwysfawr ac yn arbennig yr argymhellion i symleiddio'r meysydd ariannol a biwrocrataidd. Roeddent hefyd yn teimlo ei bod hi'n bwysig denu ac ennyn ymrwymiad y sector busnes preifat i'r Rhaglen.

4.3 Mewn ymateb i bwyntiau'r Aelodau, dyma ddywedodd y Dirprwy Weinidog:

- Roedd yn derbyn y pwynt ynghylch canllawiau'r CLILC ac y gallai awdurdodau lleol fod am weithio ar eu pennau'u hunain.
- Roedd sefydliadau wedi awgrymu cynnwys cerrig milltir heb eu rhagnodi. Nododd na ddylai'r rhaglen fod yn rhy anhydrin a haearnaidd er bod angen monitro a gwerthuso.
- Rôl awdurdodau lleol yw trefnu cymunedau difreintiedig ond derbyn bod pobl leol yn gwybod beth sydd ei angen a'i eisiau ar gymuned.
- O ran ymrwymiad, nod y rhaglen hon yw helpu i ddod o hyd i atebion parhaol i drechu tlodi yn ein cymdeithas.
- Mae diffyg ymwybyddiaeth o'r rhaglen ac awgrymwyd y dylid defnyddio logo i godi ymwybyddiaeth.
- Roedd yn croesawu awgrymiadau ynghylch ymestyn Cronfeydd Ymddiriedolaeth Cymunedau yn Gyntaf.
- Mae ardaloedd gwledig yn cael eu cynnwys yn Rhaglen Cymunedau yn Gyntaf. Ychwanegodd fod llawer iawn o amser wedi cael ei dreulio ar Wynedd ac Ynys Môn ac roedd yn cydnabod bod pobl sy'n dioddef tlodi mewn ardaloedd gwledig yn aml yn fwy ynysig a bod llai o wasanaethau cyhoeddus ar eu cyfer nag mewn ardaloedd trefol.
- Mae cymunedau cyfagos yn broblem fawr. Byddai cynnwys mwy o ardaloedd yn gwanhau effaith y rhaglen ac awgrymodd y dylid ail-edrych ar faterion trosffiniol.
- O ran Cronfeydd Adfywio Lleol, nid yw'r arian wedi'i gwtogi, mae gan y cynllun hanes o danwario.
- Nododd y sylwadau ynghylch ennyn ymrwymiad pobl nad ydynt yn bobl bwyllgora. Roedd yn teimlo y dylid annog y gwaith o hyrwyddo pobl ifanc ac y gallai hynny helpu gyda'r agenda ymddygiad gwrthgymdeithasol hefyd.

- Ar faterion cydraddoldeb, dim ond un enghraifft o grwp ymhlith nifer mewn cymunedau oedd yr enghraifft o glybiau gweithwyr. Mae'r Gymraeg yn rhan annatod o'r Rhaglen Cymunedau yn Gyntaf.

4.4 Dywedodd y Gweinidog hefyd ei bod hi a Llywodraeth Cynulliad Cymru yn cefnogi'r papur ac y byddai'n dweud yng Nghyfarfod mis Ionawr sut y mae'n bwriadu rhoi'r argymhellion ar waith. Dywedodd hefyd y byddai'n diweddaru'r wybodaeth am recriwtio ac y byddai'n adrodd yn ôl i'r Pwyllgor. Awgrymodd fod y Pwyllgor yn ystyried gwahodd partneriaethau sy'n gweithio gyda phobl ifanc i ddod i gyfarfod o'r Pwyllgor i weld y gwaith arloesol sy'n cael ei wneud.

Pwyntiau Gweithredu

- Y Gweinidog i roi adroddiad i'r Pwyllgor yng Nghyfarfod mis Ionawr ar weithredu argymhellion adolygiad y Dirprwy Weinidog ar gymunedau yn gyntaf. Bydd hyn yn cynnwys rhoi gwybod am hynt y gwaith o weithredu'r argymhellion a geir yn Adolygiad y Pwyllgor Llywodraeth Leol a Thai o waith adfywio cymunedau

11.05am –11.15am

Cytunodd y Pwyllgor i gael egwyl am 10 munud.

11.15am – 12.20pm

Eitemau 5 a 6: Cyflwyniadau gan Uned Diogelwch Menywod Caerdydd a Chymorth i Fenywod Caerdydd

1. Penderfynodd y Cadeirydd drafod eitemau 5 a 6 gyda'i gilydd. Croesawodd Jan Pickles, Rheolwr Gweithrediadau Uned Diogelwch Menywod Caerdydd ac fe'i gwahoddodd i wneud ei chyflwyniad. Yna, croesawodd Liz Aiken, Cyfarwyddwr Cymorth i Fenywod Caerdydd ac fe'i gwahoddodd hithau i wneud ei chyflwyniad. Mae copïau o'r ddau gyflwyniad yn yr Atodiad.
2. Diolchodd y Panel iddynt am eu cyflwyniadau gan ychwanegu eu bod yn drist ein bod yn byw mewn cymdeithas lle mae cymaint o drais yn y cartref a bod mwy o drais yn aml dros gyfnod y Nadolig. Cafodd y ddau gorff (a chanolfannau Cymorth i Fenywod eraill ledled Cymru) eu llongyfarch gan yr Aelodau am eu gwaith. Ar ôl clywed sylwadau penodol ar eu cyflwyniadau, gwnaeth y Panel y sylwadau canlynol:

- Roeddent yn cydnabod y trawma y mae plant yn ei brofi o ganlyniad i drais yn y cartref. Mae hynny'n aml yn arwain at driwantiaeth a "cholli" plant yn y system. Mae dilyn hynt y plant "coll" hyn yn flaenoriaeth ac mae llyfryn yn cael ei lunio ar hyn. Mae angen arian i fynd i'r afael â hyn a hefyd i ddatblygu therapi chwarae ar gyfer plant iau. Mae'n bwysig cofio bod y dyn yn dad ac na fydd yr amseroedd hapus yn mynd yn angof.

- Mae mwy a mwy o alw wedi bod am loches, hynny am fod trais yn y cartref wedi cael mwy o sylw a'r ffaith bod mwy o ddioddefwyr yn dweud "digon yw digon" yn gynt. Gobeithir gallu datblygu lloches i ddioddefwyr sydd â phroblemau meddyliol yn ardal Caerdydd yn fuan. Maent hefyd yn edrych ar ddatblygiadau ar gyfer dioddefwyr sydd â phroblemau cyffuriau ac alcohol. Mae ar y dioddefwyr hyn angen gofal arbenigol.
- Wrth groesi ffiniau, mae dioddefwyr yn gadael eu hôl ar y ddwy wlad o bobtu'r ffin. Er enghraifft wrth i ddioddefwyr o Lannau Merswy chwilio am lety lloches yng Ngogledd Cymru ond hefyd wrth i ddioddefwyr o ardaloedd Cymraeg eu hiaith fynd i Loegr.
- Mae llawer o fenywod sy'n gweithio ac sy'n dioddef trais yn ei chael hi'n anodd cael budd-dal tai ac felly nid ydynt yn cael aros mewn llety sy'n darparu lloches. Fodd bynnag, mae gan y menywod hyn fel arfer incwm a gallant aros mewn gwesty dros dro i ddianc oddi wrth y sefyllfa.
- Cafwyd llawer o adborth cadarnhaol i'r syniad o gydweithio rhwng asiantaethau yng Nghaerdydd. Byddent yn falch iawn pe bai hyn yn cael ei ddefnyddio fel model ledled Cymru a'r DU. Nodwyd bod gan holl ardaloedd Gwasanaeth Erlyn y Goron brif gyswllt ar drais yn y cartref a bod y strategaeth trais yn y cartref wedi cael ei hyrwyddo'n galed gan y Cyfreithiwr Cyffredinol, Harriet Harman AS.
- Dywedwyd bod sesiynau MARAC (Multi Agency Risk Assessment Conferences) wedi bod yn werthfawr iawn - gallai fod gan bob asiantaeth ddarn o wybodaeth am un achos a thrwy ddod ynghyd, mae modd gweld y darlun cyfan.
- Mae'r Gyfarwyddiaeth Brawf Genedlaethol wedi cyhoeddi canllawiau ar droseddwyr a rhagwelir y byddant yn cael eu cyflwyno ym Mawrth 2004. Fodd bynnag, mae rhai'n gwrthwynebu hyn.
- I gloi, dywedodd y panel y gallai trais yn y cartref ddigwydd i unrhyw un, unrhyw le, unrhyw bryd. Nid rhywbeth wedi'i gyfyngu i un garfan o bobl ydyw.

1. Ychwanegodd y Gweinidog bod y cyflwyniadau'n amserol iawn gan fod araith y Frenhines wedi tynnu sylw at y Mesur Trais yn y Cartref, Troseddu a Dioddefwyr. Ychwanegodd fod amddiffyn plant mewn sefyllfaoedd o drais yn y cartref yn fater o'r pwys mwyaf a'i fod yn fater yr oedd grwpiau wedi'i godi gyda hi. Cytunodd i ddosbarthu Strategaeth Trais yn y Cartref ar gyfer Cymru Gyfan i'r Pwyllgor a'r cyflwynwyr.

5.4 Diolchodd y Cadeirydd Jan Pickles a Liz Aiken am eu cyflwyniadau ac am wneud i bobl feddwl.

Pwynt Gweithredu

- Y Gweinidog i ddosbarthu'r Strategaeth Trais yn y Cartref ar gyfer Cymru Gyfan

12.20pm - 12.30pm

Eitem 7: Blaenraglen waith ddrafft

SJR-08-03(p.3) Atodiad

1. Cyflwynodd y Cadeirydd y papur a oedd yn nodi gwaith arfaethedig y Pwyllgor yn ystod tymor y Gwanwyn 2004. Dywedodd y caiff yr amserlen gyfnodol ei thrafod yn y Cyfarfod Llawn ond na ddisgwylir unrhyw newidiadau i'r dyddiadau arfaethedig.
2. Dywedodd y Cadeirydd efallai y byddai'n rhaid diwygio'r rhaglen ddrafft i gynnwys y Mesurau a oedd yn Araith y Frenhines i'r Senedd ar 26 Tachwedd ond byddai hyn yn dibynnu ar pryd y byddent yn cael eu cyhoeddi. Dywedodd y Cadeirydd y byddai unrhyw sylwadau a dderbynnir yn cael eu hystyried a'u cyflwyno fel y bo'r angen.
3. Dywedodd y Gweinidog y byddai'n trefnu bod gwybodaeth yn cael ei pharatoi ar sefyllfa bresennol y Mesurau sy'n berthnasol i'w phortffolio hi.
4. Cytunodd yr Aelodau.

Pwynt Gweithredu

- Y Gweinidog i drefnu bod gwybodaeth yn cael ei pharatoi ar sefyllfa'r Mesurau sy'n berthnasol i'w phortffolio

<u>12.10pm - 12.30pm</u>

Eitem 8: Adolygiad Polisi: Camddefnyddio Sylweddau a chapasiti'r Canolfannau Triniaeth

SJR-08-03(p.4) Atodiad

8.1 Gan fod y Pwyllgor wedi rhedeg yn brin o amser, dywedodd y Cadeirydd y dylid anfon unrhyw sylwadau at y Clerc yn ystod yr wythnos nesaf. Yn ystod y Cyfarfod Llawn ar 10 Rhagfyr, byddai copi caled o'r papur terfynol yn cael ei ddosbarthu i bob Aelod yn gofyn iddynt ei gymeradwyo cyn diwedd y dydd.

Pwynt Gweithredu

- Yr Ysgrifenyddiaeth i ddosbarthu'r drafft terfynol yn ystod y Cyfarfod Llawn ar 10 Rhagfyr.

Ysgrifenyddiaeth Y Pwyllgorau

Rhagfyr 2003